

До разової спеціалізованої вченої ради
Національної академії внутрішніх справ
03035 м. Київ, пл. Солом'янська, 1

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора юридичних наук, доцента
Палюх Лідії Михайлівни на дисертацію Булгакової Оксани
Дмитрівни на тему: «Кримінальна відповідальність за представництво в
суді без повноважень» на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань
08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Оцінка актуальності теми дослідження. Актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю забезпечення належної кримінально-правової охорони інституту представництва. Очевидно, доповнюючи Кримінальний кодекс України (далі в тексті – КК України) статтю 400-1 «Представництво в суді без повноважень» відповідно до Закону України № 2147-VIII від 03.10.2017 р., законодавець мав на меті забезпечити інтереси особи, яку представляють у суді. Водночас одразу після введення цієї статті до КК України фахівці висловлювали позиції про те, що норми, передбачені ст. 400-1 КК України, не відповідають у повній мірі вимогам законодавчої техніки, діяння, передбачені у цій статті, не у повній мірі відповідають принципам криміналізації, формулювання диспозиції ч. 1 ст. 400-1 КК України породжуватиме труднощі при кваліфікації відповідних діянь, і створюватиме передумови для тиску на адвокатів при виконанні ними своєї професійної діяльності. Правозастосовна практика довела обґрунтованість цих аргументів, зважаючи на відсутність судових вироків за ст. 400-1 КК України. Зазначене вище обумовлює необхідність дослідження проблем кримінальної відповідальності за представництво в суді без повноважень, для того, щоб забезпечити належну кримінально-правову охорону інституту представництва від суспільно небезпечних посягань. Це потребує також вивчення, аналізу позитивного досвіду кримінально-правової охорони інституту представництва у зарубіжних державах.

У доктрині кримінального права є праці, присвячені окремим питанням кримінальної відповідальності за представництво в суді без повноважень. Водночас зазначена проблематика є недостатньо дослідженою, зокрема, на відміну від інших кримінальних правопорушень проти правосуддя, на сьогодні відсутнє комплексне монографічне дослідження, присвячене кримінальній відповідальності за представництво в суді без повноважень. Зазначене вище обумовлює безсумнівну актуальність теми даного дисертаційного дослідження. Дисертаційне дослідження О.Д. Булгакової є першим в Україні комплексним монографічним дослідженням, яке спрямоване на вирішення усього комплексу питань кримінальної відповідальності за представництво в суді без повноважень.

Актуальність заявленої тематики підкреслюється також виконанням дисертаційного дослідження з тематики, яка відповідає Переліку перспективних напрямів кандидатських та докторських дисертацій за юридичними

спеціальностями (рішення Президії Національної академії правових наук України від 18 жовтня 2013 року № 86/11); Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки (постанова загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 року); Основним напрямом наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2018–2020 роки (рішення Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 26 грудня 2017 року, протокол № 28/1).

Теоретико-методологічна основа дослідження достатньо ґрунтовна і всебічна. Автор не лише наводить, але й критично переосмислює наявний у вітчизняній доктрині кримінального права доробок з проблем кримінальної відповідальності за представництво в суді без повноважень, формулює авторське бачення щодо вирішення проблемних питань.

Правильне визначення об'єкта дослідження, формулювання на цій підставі взаємопов'язаних та взаємообумовлених завдань, спрямованих на досягнення мети дослідження, дало можливість дисертантці розкрити заявлену проблему загалом повно та всебічно. Положення роботи викладені логічно та послідовно.

Ознайомлення з дисертацією дає підстави для певної загальної оцінки роботи. За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю і достовірністю, науковою і практичною значущістю отриманих результатів, які повністю відповідають темі дисертації, повнотою їх викладення в опублікованих дисертанткою наукових працях, а також за оформленням дисертація відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам, які встановлені в п.п. 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Оцінка наукової обґрунтованості положень, висновків та рекомендацій, що містяться у дисертації, та оволодіння здобувачкою методологією наукової діяльності. Отримання обґрунтованих та аргументованих висновків дисертантка досягла за рахунок вдалої постановки проблем, використання відповідних до досліджуваної проблематики загальнонаукових і спеціально наукових методів.

Зокрема, під час дослідження було використано у взаємозв'язку такі методи: діалектичний, застосування якого дало змогу визначити доцільність криміналізації діянь, які є ознаками складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 400-1 КК України (в усіх розділах); догматичний – для проведення логічно структурованого й поетапного дослідження (застосовувався в усіх розділах); історико-правовий – застосовувався під час вивчення виникнення, становлення та розвитку кримінальної відповідальності за представництво в суді без повноважень (у підрозділі 1.2); кібернетичний – застосовувався під час пошуку, опрацювання та аналізу статистичної інформації, для створення графіків, схем тощо (застосовувався в усіх розділах); компаративістський метод (порівняльноправовий) – застосовувався під час дослідження зарубіжного досвіду щодо встановлення кримінальної

відповідальності за представництво в суді без повноважень (у підрозділі 1.3); лінгвістичний – застосовувався під час з'ясування термінологічного апарату предмета дослідження (в усіх розділах); логікосемантичний метод – застосовувався під час формулювання авторських визначень понять, зіставлення різних наукових позицій учених (у розділах 2, 3); абстрагування – застосовувався у процесі розгляду конструктивних ознак складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 400-1 КК України (у розділі 2); аналізу – застосовувався дисертанткою під час розроблення авторських наукових позицій, тлумачення понять, що стосуються предмета й тематики дисертаційного дослідження (застосовувався в усіх розділах); моделювання – застосовувався під час формулювання остаточної редакції норми, яка передбачає кримінальну відповідальність за представництво в суді без повноважень (у розділах 2, 3); синтезу – застосовувався під час розгляду проблемних питань кримінальної відповідальності за представництво в суді без повноважень шляхом дослідження ознак складу кримінального правопорушення, які встановлюються через відсилання відповідної кримінально-правової норми до положень нормативно-правових актів, які не є кримінальним законом (в усіх розділах); індукції та дедукції – для формулювання висновків дисертаційного дослідження, під час вивчення правозастосовної практики (в усіх розділах); системний (системного аналізу) – для встановлення взаємозв'язку та співвідношення змісту ст. 400-1 КК України з положеннями законодавства інших галузей права, до яких відсилає відповідна норма (у розділах 2, 3); соціологічний (анкетування) – застосовувався під час вивчення думки респондентів з досліджуваних питань (у розділах 2, 3); статистичний (математичний) – застосовувався для вивчення емпіричних даних, отриманих дисертанткою у процесі дослідження (у розділах 2, 3).

Дисертанткою правильно сформульовано мету дослідження. Зокрема, метою дисертаційної роботи є дослідження питань кримінальної відповідальності за представництво в суді без повноважень, формулювання на цій основі рекомендацій та пропозицій щодо конкретизації змісту суспільно небезпечного діяння, передбаченого ст. 400-1 КК України, а також практики застосування положень досліджуваного кримінального правопорушення.

Відповідно до поставленої мети дисертанткою сформульовано такі завдання дослідження: – проаналізувати наукові праці українських учених щодо підстав криміналізації представництва в суді без повноважень і проблемних питань кримінальної відповідальності за це діяння, а також визначити методологію дослідження кримінальної відповідальності за кримінальне правопорушення, передбачене ст. 400-1 КК України; – висвітлити історичний розвиток кримінальної відповідальності за представництво в суді без повноважень за національним законодавством; – здійснити аналіз зарубіжного досвіду встановлення кримінальної відповідальності за представництво в суді без повноважень і схожих діянь, а також порівняти його з вітчизняним досвідом; – визначити зміст родового, видового та безпосереднього об'єктів кримінального правопорушення, передбаченого ст. 400-1 КК України; – окреслити ознаки об'єктивної сторони представництва в суді без повноважень; – схарактеризувати

ознаки суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 400-1 КК України; – дослідити особливості суб'єктивної сторони аналізованого складу кримінального правопорушення; – розглянути особливості кваліфікації представництва в суді без повноважень; – встановити відповідність суспільної небезпечності представництва в суді без повноважень покаранню за це діяння, на підставі чого сформулювати пропозиції щодо змінення санкції досліджуваного кримінального правопорушення; – сформулювати рекомендації та пропозиції щодо конкретизації змісту суспільно небезпечного діяння, передбаченого ст. 400-1 КК України, а також практики застосування положень досліджуваного кримінального правопорушення.

Аналіз виконаної дослідницької праці дає підстави стверджувати що заявлені завдання успішно виконані, а мета дисертації досягнута.

Належними є законодавча та доктринальна база дослідження кримінальної відповідальності за представництво в суді без повноважень. Обґрунтованість положень, сформульованих у дисертації, підтверджена якісним аналізом наявних з цієї проблематики у доктрині кримінального права літературних джерел.

Про обґрунтованість наукових висновків свідчить і належна емпірична база дослідження, яку становлять результати анкетування 295 працівників слідчих підрозділів Національної поліції України у м. Києві та 8 областях, а також 38 адвокатів стосовно питань кримінальної відповідальності за представництво в суді без повноважень, статистичні дані щодо кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень, передбачених ст. 400-1 КК України, за 2020–2024 роки.

Оцінка новизни представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачкою досліджень та рівня виконання поставленого наукового завдання. Дисертаційне дослідження є першим в Україні комплексним монографічним дослідженням проблем кримінальної відповідальності за представництво в суді без повноважень.

Результати дисертаційного дослідження, сформульовані у вступі та висновках дисертації, мають важливе теоретичне та практичне значення, містять наукову новизну та пропозиції щодо удосконалення і застосування законодавства.

Серед результатів дисертаційного дослідження, які визначають його новизну, особливо слід виділити такі:

- науково доведено, що суб'єктом представництва в суді без повноважень є: 1) за завідомо неправдиве повідомлення суду про повноваження представляти іншу особу в суді – загальний (будьяка фізична осудна особа, яка досягла 16ти років і яка ввела в оману суд, надала підроблені документи щодо підтвердження повноважень представляти інтереси іншої особи); 2) за умисне невнесення адвокатом до ордера відомостей щодо обмежень повноважень, встановлених договором про надання правничої допомоги, – спеціальний (адвокат);

- у результаті аналізу найбільш поширених проявів зловживання адвокатом своїм процесуальним становищем, у яких представництво в суді без повноважень є однією із його форм, та змісту ст. 400-1 КК України, об'єктивна сторона якої полягає у завідомо неправдивому повідомленні суду про повноваження представляти іншу особу в суді, а так само умисне невнесення адвокатом до ордера відомостей щодо обмежень повноважень, встановлених договором про надання правничої допомоги, запропоновано внести зміни до назви даної статті та викласти її в такій редакції: «Зловживання адвокатом своїм процесуальним становищем»;

- обґрунтовано необхідність, з огляду на потреби правозастосовної практики та досвід законодавства зарубіжних країн, диспозицію ч. 1 ст. 400-1 КК України викласти в такій редакції: «1. Умисне одночасне представництво у суді адвокатом двох протилежних сторін судового процесу, або умисне вчинення будьяких дій адвокатом, що здійснює представництво в суді, на користь протилежної сторони судового процесу, або умисне невнесення адвокатом до ордера відомостей щодо обмежень повноважень, встановлених договором про надання правничої допомоги, якщо такі діяння спричинили істотну шкоду потерпілому»;

- аргументовано необхідність у разі залишення диспозиції ч. 1 ст. 400-1 КК України без змін санкцію цієї норми викласти в такій редакції: «карається штрафом до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або пробаційним наглядом на строк до трьох років, або обмеженням волі на той самий строк, з позбавленням права на зайняття адвокатською діяльністю строком до трьох років»; у разі змінення редакції ч. 1 ст. 400-1 КК України одночасно змінити санкцію цієї частини та викласти її в такій редакції: «карається штрафом до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк, з позбавленням права на зайняття адвокатською діяльністю строком до трьох років»;

- з метою подолання колізії, коли спеціальна норма передбачає менш суворе покарання, ніж загальні (ст. 358 і 366 КК України), запропоновано санкцію ч. 2 ст. 400-1 КК України викласти в такій редакції: «караються обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на той самий строк, з позбавленням права на зайняття адвокатською діяльністю строком до трьох років»;

- удосконалено, додатково обґрунтовано позицію, відповідно до якої завідомо неправдиве повідомлення суду про повноваження представляти іншу особу в суді вчиняється активною поведінкою особи, тобто дією, і полягає в неправдивому повідомленні (обмані), а умисне невнесення адвокатом до ордера відомостей щодо обмежень повноважень, встановлених договором про надання правничої допомоги, – пасивною поведінкою особи, тобто бездіяльністю, і полягає в невнесенні до ордера відомостей, які повинні там бути обов'язково, – щодо обмежень повноважень, встановлених договором про надання правничої допомоги;

- дістало подальший розвиток положення, згідно з яким завідомо неправдиве повідомлення суду про повноваження представляти іншу особу в суді передбачає надання до суду відповідних документів, які підтверджують такі повноваження. Документами, які підтверджують повноваження представляти інших осіб у суд, можуть бути: 1) документи, що посвідчують родинні чи сімейні відносини та заява батьків, усиновителів, опікунів, піклувальників про визнання їх законними представниками; 2) статут юридичної особи або довіреність і заява уповноваженої фізичної особи юридичної особи; 3) договір про надання правничої допомоги, довіреність, ордер або доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правничої допомоги;

- дістало подальший розвиток положення про те, що адвокат також може вчиняти кримінальне правопорушення, передбачене ст. 400-1 КК України, в інтересах юридичної особи. З огляду на пропозиції щодо зміни редакції статті, доцільно доповнити ч. 1 ст. 96-3 КК України вказівкою на ст. 400-1 КК України. Оскільки попередня домовленість з представниками юридичної особи та вчинення адвокатом суспільно небезпечного діяння, передбаченого в ст. 400-1 КК України, в інтересах юридичної особи може стати поширеним явищем в Україні.

Дисертаційне дослідження містить низку й інших цікавих та аргументованих положень, пропозицій і рекомендацій.

Основні положення, висновки та рекомендації, що сформульовані О.Д. Булгаковою у дисертації, в тому числі й ті, що віднесені нею до наукової новизни в частині «удосконалено» та «дістали подальшого розвитку», також мають достатній рівень обґрунтованості.

Теоретична та практична значущість результатів дисертаційного дослідження полягає у тому, що ці результати можуть бути використані у:

- правотворчості – під час розроблення (опрацювання) законопроектів про внесення змін до КК України у частині кримінальної відповідальності за представництво в суді без повноважень;

- правозастосуванні – для правильної реалізації кримінального законодавства України в частині кримінальної відповідальності за представництво в суді без повноважень;

- навчальному процесі - під час викладання навчальних дисциплін «Кримінальне право. Загальна частина», «Кримінальне право. Особлива частина», а також спецкурсів для студентів, для підготовки та розроблення підручників, навчальних посібників, методичних вказівок;

- науково-дослідній діяльності – положення роботи можуть бути підґрунтям для наступних наукових досліджень проблем кримінальної відповідальності за правопорушення проти правосуддя.

Отже, результати наукового дослідження дисертантки можуть бути використані при вирішенні широкого кола проблем наукового, правозастосовного та навчально-виховного характеру і саме в цьому полягає їх теоретична та практична значущість.

Оцінка змісту дисертації та її оформлення. Положення дисертаційного дослідження викладені логічно, послідовно, відповідно до плану, структура

якого дає змогу повно, комплексно та системно дослідити проблематику кримінальної відповідальності за представництво в суді без повноважень.

Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, до яких входять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та п'яти додатків.

У Розділі 1 розглянуто теоретичні, методологічні та правові засади дослідження кримінальної відповідальності за представництво в суді без повноважень. Зокрема, проаналізовано існуючі в науці кримінального права погляди щодо соціальної зумовленості установлення кримінальної відповідальності за представництво в суді без повноважень, інші проблемні питання кримінальної відповідальності за відповідні діяння. На основі цього дисертантка дійшла до висновку про те, що норму, передбачена ст. 400-1 КК України, доцільно залишити в КК України, оскільки вона покликана забезпечувати кримінально-правову охорону встановленого порядку представництва в суді. Автор виокремила наступний напрямок наукових досліджень з урахуванням неконкретизованості та невизначеності змісту ст. 400-1 КК України, побудови цієї норми із порушенням вимог законодавчої техніки, принципів кримінального права. Дисертантка сформулювала методологію (сукупність методів) наукового дослідження проблем кримінальної відповідальності за представництво в суді без повноважень.

Також у першому розділі розглянуто історичні передумови установлення в кримінальному законі України відповідальності за представництво в суді без повноважень, проаналізовано кримінальне законодавство зарубіжних країн про відповідальність за подібні діяння. На основі досвіду правової регламентації подібних діянь за кримінальним законодавством окремих зарубіжних держав дисертантка сформулювала пропозиції щодо формулювання диспозиції, санкції норми, передбаченої ст. 400-1 КК України.

Розділ 2 – «Об'єктивні та суб'єктивні ознаки представництва в суді без повноважень» присвячено дослідженню ознак складів кримінальних правопорушень, передбачених ст. 400-1 КК України. Для характеристики об'єктів досліджуваного складу кримінального правопорушення дисертантка обрала «чотириступеневу» класифікацію, яка передбачає загальний, родовий, видовий та безпосередній об'єкти складів кримінальних правопорушень. При аналізі об'єктивної сторони представництва в суді без повноважень серед найбільш дискусійних питань авторка запропонувала своє бачення щодо моменту закінчення досліджуваного кримінального правопорушення за чинною редакцією КК України, а також на основі позитивного зарубіжного досвіду установлення відповідальності за зловживання повноваженнями адвокатом, запропонувала нову редакцію відповідної кримінально-правової норми. Також досліджено ознаки суб'єкта, суб'єктивної сторони зазначеного складу кримінального правопорушення.

Розділ 3 – «Особливості кваліфікації представництва в суді без повноважень і покарання за це діяння» присвячено розгляду проблемних питань кваліфікації цього кримінального правопорушення, зокрема, щодо

співвідношення норм, передбачених ст.ст. 358, 400-1 КК України, відмежування кримінального правопорушення, передбаченого ст. 400-1 КК України, від порушень, які тягнуть за собою дисциплінарну відповідальність адвоката. Також розглянуто проблемні питання, які стосуються конструювання санкції у ст. 400-1 КК України.

Закінчується робота аргументованими висновками. За результатами проведеного дослідження дисертантка сформулювала проєкт (нову редакцію) статті 400-1 КК України.

Відтак, план, структура роботи дають змогу повно, послідовно та логічно викласти положення роботи.

Оформлення дослідження відповідає встановленим вимогам. Робота виконана грамотною українською мовою, хоча і не без описок.

Ознайомлення із представленою дисертацією Булгакової Оксани Дмитрівни «Кримінальна відповідальність за представництво в суді без повноважень» свідчить, що в ній містяться результати проведених авторкою досліджень та отримані нею нові науково обґрунтовані результати, які у сукупності розв'язують наукове завдання дослідження: комплексно досліджено питання кримінальної відповідальності за представництво в суді без повноважень, на цій основі сформульовано пропозиції до законодавства, а також рекомендації до практики застосування положень досліджуваного кримінального правопорушення.

Порушень академічної доброчесності опонентом не виявлено.

Вказані вище позитивні моменти дисертації не виключають наявності у дослідженні положень і пропозицій, які або викликають зауваження або ж вимагають додаткової аргументації. Серед таких положень роботи можна виділити ті, які повинні стати предметом обговорення на захисті:

1. Не зовсім можна погодитися із запропонованим дисертанткою визначенням об'єктів складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 400-1 КК України. Зокрема, видовий об'єкт дисертантка пропонує визначити як суспільні відносини, що забезпечують виконання іншими суб'єктами законної професійної діяльності, які сприяють здійсненню правосуддя. Водночас якщо йдеться про таку форму діяння, як «неправдиве повідомлення суду про повноваження представляти іншу особу в суді», то слід відзначити, що повноваження представляти іншу особу в суді (тобто бути представником особи в суді) може мати особа, для якої зазначена діяльність із представництва в суді, надання правової допомоги не є професійною. Зокрема, наприклад, відповідно до частини другої статті 58, частини першої статті 63 Кримінального процесуального кодексу України представником юридичної особи, яка є потерпілим, представником цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному провадженні може бути крім особи, яка має право бути захисником у кримінальному провадженні (тобто адвоката, - особи, для якої діяльність із надання правничої допомоги є професійною), - також керівник юридичної особи, інша особа, уповноважена законом або установчими документами, працівник юридичної особи за довіреністю.

2. Як видається, потребує додаткового обґрунтування дисертанткою положення, яке виноситься на захист, про те, що кримінальне правопорушення, передбачене ст. 400-1 КК України, у формі умисного невнесення адвокатом до ордера відомостей щодо обмежень повноважень, встановлених договором про надання правничої допомоги, є закінченим з моменту укладання договору на надання правничої допомоги та видання ордеру, або з моменту видання доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правничої допомоги та ордеру. Видається, що кримінальне правопорушення, передбачене ст. 400-1 КК України, у формі невнесення адвокатом до ордера відомостей щодо обмежень повноважень, встановлених договором про надання правничої допомоги, є закінченим з моменту, коли суд отримав від винної особи (адвоката) відповідний ордер (що підтверджує повноваження представляти інтереси іншої особи без внесення до нього відомостей про обмеження таких повноважень, якщо такі обмеження передбачені у договорі про надання правової допомоги або в довіреності) у будь-якій передбаченій законом формі (безпосередньо, через канцелярію, поштою чи електронним зв'язком через електронно-комунікаційну систему суду тощо). До моменту отримання ордеру судом, перед якими адвокат має намір представляти інтереси іншої особи, відповідний документ не може породжувати будь-які юридичні наслідки. Тому, як видається, умисне невнесення адвокатом до ордера відомостей щодо обмежень повноважень, встановлених договором про надання правничої допомоги, здійснене заздалегідь, до безпосередньої реалізації повноважень з представництва, коли відповідний ордер не був наданий адвокатом на підтвердження його повноважень представляти іншу особу, може розглядатися як замах на злочин, передбачений ст. 400-1 КК України, за умови, що адвокат мав намір у майбутньому використати цей ордер без відповідного запису про обмеження повноважень. Відповідно, на цьому етапі можлива добровільна відмова від вчинення кримінального правопорушення.

3. У підрозділі 3.1 роботи аргументовано, що норма, передбачена ст. 400-1 КК України, є спеціальною щодо ст. 358 КК України, тому для подолання конкуренції загальної та спеціальної правових норм вчинене суспільно небезпечне діяння слід кваліфікувати за спеціальною нормою. Водночас, як видається, кримінальне правопорушення, передбачене ст. 400-1 КК України у формі неправдивого повідомлення суду про повноваження представляти іншу особу в суді, може бути вчинене і шляхом представлення винною особою себе в судовому засіданні іншою особою, яка має повноваження на представництво, і щодо якої в матеріалах справи вже є долучені раніше, не підроблені документи, що підтверджують повноваження представляти іншу особу в суді. Тому, як видається, не можна стверджувати, що стосовно діяння у цій формі норма, передбачена ст. 400-1 КК України, є спеціальною.

Разом із тим, варто відзначити, що характер наведених міркувань щодо окремих положень дисертації не виключає можливості спростування аргументів опонента під час захисту та в цілому не знижує наукової цінності представленого на захист дослідження.

судовому засіданні іншою особою, яка має повноваження на представництво, і щодо якої в матеріалах справи вже є долучені раніше, не підроблені документи, що підтверджують повноваження представляти іншу особу в суді. Тому, як видається, не можна стверджувати, що стосовно діяння у цій формі норма, передбачена ст. 400-1 КК України, є спеціальною.

Разом із тим, варто відзначити, що характер наведених міркувань щодо окремих положень дисертації не виключає можливості спростування аргументів опонента під час захисту та в цілому не знижує наукової цінності представленого на захист дослідження.

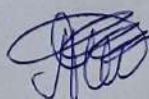
Повнота викладу положень дослідження в опублікованих працях. Основні положення дисертаційного дослідження викладено у 11 наукових працях: 5 статей у наукових фахових виданнях України, 6 тез доповідей на науково-практичних конференціях та круглих столах.

Відсутність конфлікту інтересів. Офіційний опонент не має реального чи потенційного конфлікту інтересів щодо здобувачки та/або її наукового керівника.

Загальний висновок: На підставі викладеного вище вважаю, що подана дисертація Булгакової Оксани Дмитрівни «Кримінальна відповідальність за представництво в суді без повноважень» є самостійною, завершеною роботою, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що у сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для науки кримінального права, а саме – комплексно досліджено питання кримінальної відповідальності за представництво в суді без повноважень, сформульовано на цій основі обґрунтовані рекомендації та пропозиції щодо удосконалення кримінального законодавства та практики його застосування.

Рецензована робота відповідає вимогам, передбаченим щодо дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, які встановлені в п.п. 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44, її зміст відповідає заявленій науковій спеціальності, а її авторка – Булгакова Оксана Дмитрівна, - за підсумками захисту, заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право».

Офіційний опонент:
професор кафедри кримінального права
і кримінології Львівського національного
університету імені Івана Франка,
доктор юридичних наук, доцент

Л.М. Палюх

